

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT**

**Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo**

POSEBNI PROGRAM VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA
Raven UČENJE ZA ŽIVLJENJE IN DELO (VI. stopnja)

UČNI NAČRT
za področje **DEJAVNO DRŽAVLJANSTVO**

Osnovni program
Število ur: 175

POSEBNI PROGRAM VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

Raven UČENJE ZA ŽIVLJENJE IN DELO (VI. stopnja)

Učni načrt za področje **DEJAVNO DRŽAVLJANSTVO**

Avtorji učnega načrta:

Nataša Blaj, spec. ped., Center za usposabljanje, vzgojo in izobraževanje Janeza Levca
Ljubljana

Barbara Hegeduš, prof. def., Center Dolfke Boštjančič Draga

Jelka Horvat, prof. def., Center za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje Velenje

Jelena Stipanič, prof. def. učit. za slepe in slabovidne, Zavod za slepo in slabovidno
mladino Ljubljana

Rok Usenik, prof. športne vzgoje, Center Dolfke Boštjančič Draga

Recenzija: dr. **Erna Žgur**, CIRIUS Vipava

Izdala: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: dr. **Jernej Pikalo**

Za zavod: mag. **Gregor Mohorčič**

Uredili: **Sonja Dobravc** in **Tanja Kajfež**

Jezikovni pregled: **Mira Turk Škraba**

Prva izdaja

Ljubljana, 2014

Sprejeto na 162. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 13. februarja 2014.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

376-056.36(0.034.2)

37.017.4(0.034.2)

UČNI načrt za področje Dejavno državljanstvo [Elektronski vir] / [avtorice Nataša Blaj
...[et al.]. - 1. izd. - El. knjiga. - Ljubljana : Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport :
Zavod RS za šolstvo, 2014. - (Posebni program vzgoje in izobraževanja. Raven Učenje za
življenje in delo (VI. stopnja))

Način dostopa

(URL): [http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/posebne_potrebe/
programi/posebni_program/Dejavno_drzavljanstvo.pdf](http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/posebne_potrebe/programi/posebni_program/Dejavno_drzavljanstvo.pdf)

ISBN 978-961-03-0226-1 (Zavod RS za šolstvo, pdf)

1. Blaj, Nataša

272923392

KAZALO

1	OPREDELITEV PODROČJA DEJAVNO DRŽAVLJANSTVO	4
2	SPLOŠNI CILJI	4
3	OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE	5
4	OPIS USVOJENIH ZNANJ.....	10
5	PRILOGA	10
5.1	Specialnodidaktične posebnosti	10
5.2	Medpodročne povezave	10
5.3	Časovni okvir	11

1 OPREDELITEV PODROČJA DEJAVNO DRŽAVLJANSTVO

Dejavno državljanstvo omogoča udeležbo posameznika v družbi z upoštevanjem načel in ciljev državljanske vzgoje. Oseba z lastno voljo vpliva na svoj položaj in položaj drugih ljudi. Le tako lahko doseže pogoje za dobro počutje in varnost v kateri koli skupnosti. Posameznik lahko svoje potrebe in interese uresničuje na vseh področjih družbenega delovanja (socialnem, družbenem, političnem). Vsak učeči se državljan ima možnost in moč, da sooblikuje tisto področje življenja, na katerem je koristen zase in za druge, in vpliva nanj. Hkrati razvija načela in cilje državljanske vzgoje in uveljavlja svoje pravice.

Z izobraževanjem in spodbujanjem oseb z zmerno, s težjo in težko motnjo v razvoju in z dodatnimi motnjami želimo preprečiti pasivnost pri vključevanju v vsakodnevno dejavno delovanje, učeči bo s svojo dejavnostjo vplival na ugoden razvoj sebe, svoje družbe in države.

Vsebine dejavnega državljanstva ponujajo učenje veščin ter pridobivanje spretnosti za opravljanje državljanskih obveznosti.

Področje dejavno državljanstvo zajema podpodročja:

- samozagovorništvo,
- pravila, stališča in vrednote samozagovorništva,
- posameznik v vlogi samozagovornika,
- vloga samozagovornika v družbi,
- komunikacijske veščine in
- vloga podporne osebe.

2 SPLOŠNI CILJI

- Poznavanje države in državnih simbolov
- Razvijanje domoljubja in pozitivnega odnosa do domovine
- Spoznavanje in artikuliranje lastnih potreb, interesov in problemov
- Razvijanje socialnih spretnosti, ki so potrebne za uspešno delovanje v družbi
- Zaznavanje in doživljanje sebe kot različnega od drugih
- Razvijanje samostojnosti, neodvisnosti in samopotrditve
- Navajanje na samostojno odločanje in sprejemanje odgovornosti
- Razvijanje dejavnosti v različnih oblikah dogovarjanja in soodločanja
- Razvijanje sposobnosti in učnih veščin, potrebnih za uspešno komunikacijo med osebo in njenim zagovornikom
- Poznavanje pravic in obveznosti, ki izhajajo iz deklaracije o človekovih pravicah ter iz posameznikovih ustanov oziroma iz okolja, v katerem se izobražujejo in bivajo
- Poznavanje možnosti pomoči v primeru kršitev pravic s področja življenja in dela v Sloveniji in Evropski skupnosti
- Vsebine dejavnega državljanstva povezovati z udeležbo proti socialni izključenosti

3 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE

V tem učnem načrtu izraz učenec velja enakovredno za učenca in učenko. Enako izraz učitelj velja enakovredno za učitelja in učiteljico.

ŠESTA STOPNJA			
OPERATIVNI CILJI	PRIMERI DEJAVNOSTI	PREDLAGANE VSEBINE	SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA
SAMUZAGOVORNIŠTVO			
<p>Učenec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prepozna problem, • zna na primeren način razreševati probleme, • obravnava in rešuje probleme v skupini, • izrazi mnenje v skupini, <ul style="list-style-type: none"> • pozna svoje pravice in dolžnosti, • upošteva pravila skupine, <ul style="list-style-type: none"> • poišče ustrezno pomoč v primeru, ko posameznik, družba ali ustanova krši njegove pravice. 	<p>Učenec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • se pogovarja s sovrstniki, • se pogovarja z učitelji in s svojci, <ul style="list-style-type: none"> • v pogovoru prepozna problem in mogoče rešitve, • sodeluje na srečanjih in sestankih, • daje pobudo za sklic srečanja, sestanka, • izmenjuje izkušnje v skupini, • predstavi problem v širši skupini, • na sestanke prihaja ob dogovorjenem času, • na sestankih uporablja dogovorjene simbole, • posluša in spoštuje sogovornika, <ul style="list-style-type: none"> • svobodno izbira obliko komunikacije s starši, • sam odloča o obiskih staršev in odhodi v domače okolje, • sam odloča o udeležbi na letovanju, zimovanju in interesnih dejavnostih. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pogovor • Sestanki samozagovorniške skupine • Srečanja interesnih skupin • Obiski svojcev • Timski sestanki • Urnik 	<ul style="list-style-type: none"> • Temelj samozagovorništva je, da učitelji, svojci in podporne osebe poslušajo samozagovornike. • Pogoji za uveljavljanje samozagovorništva je enakost vseh državljanov. • Učenci morajo imeti priložnost pridobiti informacije v lahko berljivi obliki. • Učenci se naj učijo iz primerov dobre prakse.

PRAVILA, STALIŠČA IN VREDNOTE SAMOZAGOVORNIŠTVA			
<p>Učenec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prepozna in verjame v lastno vrednost, • pozna načelo enakih priložnosti, • je enakovreden del družbe. 	<p>Učenec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vrednoti svoje delo in izdelek, • izbere obrok, • izbere javni prevoz, • izbere kraj in način bivanja, • izbere izobraževalni program, • izbere delo in zaposlitev, • izbere partnerja, • izbere zdravnika, • upravlja s svojim denarjem, • prepozna zlorabe, • imajo pravico izraziti svojo voljo na volitvah. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zloženke • Lahko berljivi vodniki • Zakoni • Pravila ustanov in organizacij • Časopisi 	<ul style="list-style-type: none"> • Pogoji za uspešnost učencev v življenju je dostopnost do informacij (zapisi v lahko berljivi obliki).
POSAMEZNIK V VLOGI SAMOZAGOVORNIKA			
<p>Učenec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izrazi osebne probleme, • izbira primerne načine za uresničevanje zastavljenih ciljev, 	<p>Učenec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odkloni, kar mu ni všeč, • soodloča pri izbiri sostanovalca, • soodloča pri izbiri zaposlitve, • izbira prijatelje za druženje v prostem času, • izbira vsebine prostega časa, • sodeluje pri načrtovanju svojega individualiziranega programa, • izbira vsebine in programe izobraževanja, • zahteva pogovor z odgovorno osebo v 	<ul style="list-style-type: none"> • Pogovor • Sestanki • Samozagovorniške skupine • Šolski parlament • Svet šole, zavoda 	

<ul style="list-style-type: none"> • prepozna čustva, • oblikuje pozitivno samopodobo, • spoštuje in upošteva mnenje drugega. 	<p>ustanovi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • nadzira svoje odzive v konfliktnih okoliščinah, • prizna, kadar nima prav. 		
VLOGA SAMOZAGOVORNIKA V DRUŽBI			
<p>Učenec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prepozna pravice ljudi s posebnimi potrebami, • je dejaven v socialnem življenju, • razume in zastopa pravice ljudi s posebnimi potrebami, <ul style="list-style-type: none"> • sodeluje pri oblikovanju pravil, 	<p>Učenec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na srečanjih samozagovornikov prebira konvencijo o pravicah invalidov, • se udeležuje delavnic na temo pravic in dolžnosti, • posluša predavanja o pravicah ljudi s posebnimi potrebami, • vključuje se v ožje in širše družbeno področje, • skrbi za dobre medsebojne odnose in pomaga drugim, • pomaga drugim, • sprejme in izreče pohvalo, • sodeluje pri oblikovanju dnevnega urnika, • sodeluje pri oblikovanju kodeksa, • sodeluje pri oblikovanju pravil hišnega reda, 	<ul style="list-style-type: none"> • Sestanki • Časopisi in glasila • Mediji • Okrogle mize • Konference 	<ul style="list-style-type: none"> • Učenci morajo imeti priložnost pridobiti informacije v lahko berljivi obliki. • Učenci naj se učijo iz primerov dobre prakse. • Učenci naj pridobivajo izkušnje tudi iz zmot. • Učenci naj spoznavajo pomen pravil in se zavedajo posledic ob kršenju le-teh.

<ul style="list-style-type: none"> • osvešča posameznike in družbo. 	<ul style="list-style-type: none"> • predstavi vsebino in problematiko na konferenci, • primer dobre prakse predstavi v medijih, • opozori na pomanjkljivost politike, • v glasilu in časopisu se predstavi z lahkim branjem. 		
KOMUNIKACIJSKE VEŠČINE			
<p>Učenec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prepozna neverbalno komunikacijo – mimiko, geste, simbole– in se odziva nanjo, • sporoča z neverbalno komunikacijo , • utrjuje in spoznava nove slikovne simbole, • uporabi komunikacijski pripomoček, • pozna in poišče primerne poti do potrebnih informacij, • izrazi problem, • sporoča v lahko berljivi obliki, 	<p>Učenec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • v samozagovorniški skupini uporablja slikovne simbole, • predstavi svoje želje na prepoznaven in sprejemljiv način, • na javnih krajih upošteva znake in simbole (za prepoved glasnega govora, sladoleda, fotografiranja, uporabe mobilnega telefona), • rešuje konfliktna okoliščina s pomočjo mediacije, • se na sestanku predstavi s fotografijami in simboli, • na delavnicah uči in ozavešča udeležence o načinu komuniciranja v lahko berljivi obliki, • predstavi temo s pomočjo interaktivne table, 	<ul style="list-style-type: none"> • Sestanki • Družabna srečanja • Učno-delovna praksa • Kulturne prireditve • Krajše potovanje • Mednarodne izmenjave • Igra vlog 	<ul style="list-style-type: none"> • Učenci naj imajo veliko priložnosti za vključevanje v javno življenje in dogajanje.

<ul style="list-style-type: none"> • zapiše v lahko berljivi obliki. 	<ul style="list-style-type: none"> • vabila za sestanek samozagovornikov zapiše v lahko berljivi obliki, • s pomočjo podporne osebe zapiše zapisnik, • izda glasilo v lahko berljivi obliki. 		
VLOGA PODPORNE OSEBE			
<p>Učenec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozna vlogo in pomen podporne osebe, • poišče pomoč podporne osebe, • sam izbere podporno osebo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Samozagovornik se pogovarja s podporno osebo. • Samozagovornik zaupa podporni osebi. • Podporna oseba zastopa stališča samozagovornika. • Podporna oseba pomaga samozagovorniku pri komunikaciji. • Podporna oseba zazna stisko samozagovornika. • Samozagovornik in podporna oseba se izobražujeta o gibanju samozagovorništva. • Podporna oseba lahko govori v njegovem imenu le z njegovim soglasjem. • Podporna oseba dovoli samozagovorniku, da sprejme tudi napačne odločitve. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sestanki • Seminarji • Delavnice • Mednarodna srečanja • Primeri dobre prakse • Zapisniki • Lahko berljive vsebine • Časopisi • Mediji 	<ul style="list-style-type: none"> • Podporna oseba naj upošteva stališča in interese samozagovornika. • Samozagovornik in podporna oseba naj ves čas dopolnjujeta svoje znanje. • Podporna oseba naj ima potrebno znanje s področja samozagovorništva.

4 OPIS USVOJENIH ZNANJ

Dosežena raven znanja je odvisna od sposobnosti posameznega učenca, prilagoditev in ustrezne podpore. Temeljni namen ni samo pridobivanje znanja, temveč tudi moralna vzgoja z oblikovanjem vrednot in stališč.

Učenci:

- izražajo čustva,
- razvijajo sposobnost vplivanja na spremembe v okolju,
- sprejemajo odločitve in odgovornost za posledice,
- se povezujejo in sodelujejo z drugimi osebami,
- izražajo svoje misli,
- sodelujejo v razpravah,
- rešujejo skupne probleme,
- razvijajo opolnomočenje oz. krepitev moči,
- imajo možnost izbire glede temeljnih življenjskih vprašanj,
- krepijo samozaupanje in lastno vrednost.

5 PRILOGA

5.1 Specialnodidaktične posebnosti

Dejavnega državljanstva se učenci učijo tako, da so dejavni in ves čas vključeni v vseživljenjsko učenje.

Učenec lahko zavestno vpliva na svoj položaj in položaj drugih, s tem pa razvija oz. krepi občutek lastne vrednosti, kooperativnosti, ustvarjalnosti, odgovornosti. Tudi osebe z motnjami v duševnem razvoju so lahko aktivni državljani v demokratični družbi, seveda v mejah svojih sposobnosti in prilagoditev ob ustrezni podpori.

5.2 Medpodročne povezave

Področje dejavno državljanstvo je povezano z vsemi drugimi področji programa učenja za življenje in delo. Dosežek in uspeh na enem področju pripomore k razvoju pozitivne samopodobe in vpliva tudi na uspešnost in suverenost posameznika v celoti.

5.3 Časovni okvir

ŠESTA STOPNJA – OSNOVNI PROGRAM

Področje/leto šolanja	1. leto	2. leto	3. leto	4. leto	5. leto
Dejavno državljanstvo	1	1	1	1	1
Skupaj ur tedensko	1	1	1	1	1
Število tednov	35	35	35	35	35

ŠESTA STOPNJA – VZGOJNI PROGRAM (socializacijsko namestitveni)

Področje/leto šolanja	1. leto	2. leto	3. leto	4. leto	5. leto
Dejavno državljanstvo	2	2	2	1	1
Skupaj ur tedensko	2	2	2	1	1
Število tednov – največ	52	52	52	52	52